

Opóźniony rozwój mowy. Rodzaje i przyczyny.

Propozycje ćwiczeń stymulujących rozwój mowy.

Opóźniony rozwój mowy dziecka jest częstą przyczyną zmartwień rodziców, którzy niepokoją się, gdy dziecko nie rozmawia z rówieśnikami, nie inicjuje kontaktów słownych, posługuje się głównie gestami, prezentuje mały zasób słownictwa albo nie mówi w ogóle. Brak mowy albo opóźniony rozwój mowy mogą świadczyć o zaburzeniach ze spektrum autyzmu, ale nie tylko.

Dzieci z opóźnionym rozwojem mowy są postrzegane, jako te, które zaczęły mówić znacznie później niż ich rówieśnicy, lub rozpoczęły mówić o czasie, lecz rozwój mowy nie postępował prawidłowo. Wyróżnia się trzy rodzaje opóźnień w rozwoju mowy

Prosty opóźniony rozwój mowy - wynika z zaniedbań wychowawczych, małej stymulacji otoczenia albo uwarunkowań genetycznych, ale zazwyczaj w końcowej fazie rozwoju mowa osiąga prawidłowy poziom. Dziecko może nie mówić nawet do trzeciego roku życia, ma mały zasób słownika i nie potrafi prawidłowo artykułować dźwięków.

Niesamoistny opóźniony rozwój mowy – ta dysfunkcja wynika z chorób takich jak: głuchota, niedosłuch, upośledzenie umysłowe, uszkodzenia OUN (np. mózgowie porażenie dziecięce, dysfazja, mikrouszkodzenia mózgu), zaburzenia wzroku, zaburzenia psychiczne, choroby przemiany materii czy jąkanie.

Opóźniony rozwój mowy czynnej – ten rodzaj zaburzenia występuje dosyć często. Dotyczy opóźnień w zakresie artykulacji dźwięków mowy. Aparat mowy takich dzieci nie budzi zastrzeżeń pod względem wad w budowie anatomicznej. Wypowiedane słowa są odbierane i prawidłowo rozumiane, lecz przekaz zwrotny jest nieprawidłowy i ciężko zrozumiały. U dzieci z opóźnionym rozwojem mowy czynnej, ze względu na ich ubogi zasób słownictwa, mogą rozwijać się trudności w czytaniu i pisaniu.

Przyczyny opóźnień w rozwoju mowy

- upośledzenia sensoryczne, np. wady słuchu;
- wady w obrębie aparatu artykulacyjnego;
- upośledzenie umysłowe;
- nieprawidłowo rozwinięte ośrodki rozumienia mowy w mózgu;
- zaburzenia motoryczne;
- brak stymulacji do mówienia przez otoczenie;
- zaniedbania wychowawcze;
- odtrącenie dziecka, chłód uczuciowy ze strony rodziców;

- nieprawidłowe wzorce językowe;
- mała ilość kontaktów z rówieśnikami;
- brak motywowania dziecka do mówienia;
- deficyt lub nadmiar bodźców akustycznych;
- niewłaściwe reakcje otoczenia na pierwsze wypowiedzi dziecka;
- nieprawidłowa więź matki z dzieckiem;
- wychowywanie się w rodzinie wielojęzycznej;
- napady padaczkowe;
- zaburzenia wzroku;
- autyzm wczesnodziecięcy.

Ćwiczenia w rozwoju mowy dziecka

Opóźnienia w rozwoju mowy to pojęcie mało precyzyjne, ogólne. Obejmuje zarówno brak mowy, niezdolność rozumienia słów, powolne przyswajanie wyrazów, zaburzenia tempa mowy, zaburzenia fonacyjne, zaburzenia oddechowe, jak i nierozumienie zasad gramatycznych. Zazwyczaj dzieci częściej mają problemy z nadawaniem słów komunikowaniem się niż rozumieniem mowy. Prawidłowy rozwój mowy zależy od gotowości biologicznej i psychicznej malucha do mówienia. Zadaniem rodziców jest stymulować rozwój zdolności językowych u własnych dzieci.

- Komentuj, co aktualnie robisz albo, co robi twoje dziecko.
- Nie zdrabniaj słów.
- Dołączaj gestykulację.
- Nazywaj przedmioty z otoczenia.
- Sprawdź, czy dziecko rozumie, co do niego mówisz, czy wykonuje twoje polecenia, np. „Pokaż ucho”, „Przynieś misia”, „Podaj książeczkę”.
- Obserwuj, czy dziecko prawidłowo oddycha, gryzie, żuje i przełyka pokarmy.
- Przyjrzyj się jego narządom mowy.
- Mów do dziecka szeptem.
- Ucz dziecko koncentrowania wzroku na rozmówcy.
- Patrz na dziecko, kiedy do niego mówisz.

- Zachęcaj dziecko do rozmawiania, stymuluj jego potrzebę wyrażania emocji, chwal za każdą reakcję głosową.
- Nie wyręczaj dziecka w mówieniu, nie dokańczaj wypowiedzi za dziecko, nie wyśmiewaj jego nieudanych prób powtarzania wyrazów.
- Zadawaj pytania.
- Powtarzaj trudne wyrazy, ale nagminnie nie poprawiaj nieprawidłowych gramatycznie form ani nie wymagaj w pierwszej próbie nienagannej artykulacji słów.
- Zachęcaj dziecko do naśladowania odgłosów zwierząt czy przyrody, np. „Jak robi krówka? Mu mu...”, „A teraz jedziemy pociągiem. Ciuch ciuch ciuch”.
- Czytaj dziecku książeczki. Nazywaj to, co znajduje się na rysunkach.
- Podpowiadaj dziecku pierwsze sylaby słów, prosząc o nazwanie przedmiotu na ilustracjach.
- Śpiewaj dziecku, ucz wierszyków i wyliczanek – w ten sposób ćwiczysz słuch muzyczny.
- Ćwicz z dzieckiem buzię i język, np. masowanie policzków, zachęcaj dziecko do naśladowania cmokania, ssania, mlaskania, parskania, robienia dzióbka z warg, oblizywania ust, przesuwania języka po podniebieniu itp.
- Zachęcaj dziecko do kontaktu z rówieśnikami.

Na potrzeby opracowania niniejszego artykułu korzystano z serwisu www.abczdrowie.pl

Opracował

Logopeda, Kamil Strzelecki